

Warszawa, dnia 22.07.2022 r.

SIB/141/2022/MM

Szanowny Pan
Norbert Kaczmarczyk
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szanowny Panie Ministrze!

W odpowiedzi na pismo znak: DRR.zw.0211.2.2022 dot. konsultacji projektu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków uznania organizacji producentów i zatwierdzenia jej planu biznesowego oraz uznania zrzeszeń organizacji producentów oraz organizacji międzybranżowych funkcjonujących na rynkach rolnych innych niż rynki mleka i przetworów mlecznych oraz owoców i warzyw, Krajowa Rada Spółdzielcza, po dokonanych uzgodnieniach ze Związkami, przesyła opinię.

Celem niniejszego projektu rozporządzenia, jak wskazano w uzasadnieniu, jest ograniczenie wymagań i liczby danych, obowiązkowych do podania na etapie ubiegania się o status uznanej organizacji producentów oraz zrzeszenia organizacji producentów.

Zmniejszenie wymagań i ilości danych zapisane w projekcie rozporządzenia jest wypełnieniem części postulatów KRS w tym zakresie m.in. nie podawania wartości produkcji poszczególnych członków OP w roku złożenia wniosku o uznanie lub roku poprzedzającym złożenie tego wniosku, nie podawanie nr działek ewidencyjnych i ich powierzchni, na których prowadzona jest produkcja roślinna, w przypadku jeśli członek OP wnioskował o dopłaty bezpośrednie (zniesienie przepisywania wniosku o dopłaty bezpośrednie, o co wnioskowaliśmy kilkakrotnie).

Doceniamy zaangażowanie Pana Ministra w wypracowanie rozwiązań ograniczających trudności w uzyskiwaniu statusu uznanej OP i zrzeszenia OP. Niemniej, w naszej ocenie zawarte w projekcie zmiany są dalece niewystarczające. Bez ograniczenia krajowych wymagań do wymogów określonych w przepisach UE oraz bez odejścia od drobiazgowej biurokracji i ciągle wymaganej dużej ilości danych, które prezentujemy w dalszej części niniejszego pisma, **uznane organizacje producentów i ich zrzeszenia nie będą powstawać w Polsce, poza może nielicznymi przypadkami, zrzeszającymi „garstkę” rolników.** Stwierdzenie to potwierdza fakt, że pomimo wpisania organizacji producentów do PROW 2014-2020 i wdrażania Programu już 6 lat, **nie została uznana ani jedna OP w naszym kraju** (poza rynkiem owoców i warzyw). W dużej mierze jest to powiązane z przyjęciem przepisów krajowych o udzielaniu wsparcia na tworzenie OP w ramach PROW dopiero w 2020 r. Natomiast w UE, głównie **w krajach Zachodniej Europy, jest już ponad 4000 uznanych OP i ich Zrzeszeń**, o dużym potencjale gospodarczym (w większości w formie spółdzielni). **Bez wprowadzenia systemowych zmian, trwająca od 2014 roku zapaść w gospodarczym organizowaniu się**

rolników w naszym kraju nie ulegnie poprawie. Wręcz przeciwnie, problemy nasilą się i funkcjonujące GPR zlikwidują się. W tym okresie z 1400 działających wówczas GPR, w 65% w formie spółek z o.o., ponad 1000 grup zlikwidowało się. Liczba członków grup producentów spadła z ponad 28 000 do ok. 10 000 członków obecnie (brak dokładnych danych), pomimo utworzenia kilkuset GPR od 2016 r. tj. od początku wdrażania PROW 2014-2020. Równolegle w tym samym okresie z ponad 340 Grup Producentów Owoców i Warzyw pozostało ok. 170 (dziś uznane Organizacje Producentów Owoców i Warzyw), a liczba ich członków spadła z 7000 do ok. 4000. Dane te jednoznacznie wskazują na **istnienie błędów systemowych w tworzeniu warunków do poprawy gospodarczego zorganizowania rolników.** Należy podkreślić, że mimo niedużej skłonności polskich rolników do wspólnego działania na rynku, przy dobrze zaprogramowanych warunkach organizowania się, w tym proponowane proste rozwiązania ukierunkowane na trwałość tworzonych podmiotów (większa liczba członków, wydatkowanie części dotacji na środki trwałe, gradacja dotacji w zależności od liczby członków, zmniejszenie obciążeń biurowatycznych), stopień zorganizowania gospodarczego rolników i trwałość tworzonych podmiotów byłyby znacznie wyższe.

Mając powyższe na uwadze, **zwracamy się do Pana Ministra z prośbą, o zwrócenie szczególnej uwagi na przedstawione poniżej rozwiązania.** Wynikają one z wieloletniej analizy przebiegu procesu gospodarczego organizowania się rolników w Polsce oraz przekazów praktyków w tym zakresie. Część z tych rozwiązań była kilkakrotnie zgłaszana w poprzednich latach, a także w ramach prac *Zespołu do spraw opracowania propozycji regulacji prawnych dotyczących zachęt dla spółdzielczości rolnej* powołanego w MRiRW. W naszej ocenie bez wdrożenia poniższych rozwiązań, postęp w organizowaniu się rolników nie nastąpi.

Uwagi w zakresie przedmiotowego projektu rozporządzenia:

- 1) odejście od wymogu podawania wykazu budynków, budowli, maszyn, urządzeń i środków transportu, będących w posiadaniu **poszczególnych członków organizacji producentów** będących producentami, wykorzystywanych do produkcji produktu lub grupy produktów, ze względu na które organizacja producentów ubiega się o uznanie – podawanie w/w powinno dotyczyć wyłącznie składników będących własnością OP oraz najmowanych lub wykorzystywanych przez OP np. od członka organizacji. Podawanie danych o posiadaniu powyższych składników majątkowych przez każdego członka OP jest bardzo pracochłonne i poza dużym utrudnieniem w zebraniu tych danych i wpisywaniu setek pozycji w planie biznesowym (a w związku z tym oczywistych pomyłkach i wielu korektach), nie ma znaczenia dla realizacji 5-letniego planu biznesowego OP. **Istotne jest co posiada OP i jak się rozwinie w ciągu pierwszych 5 lat działania, za które otrzymuje dotację na jej tworzenie,**
- 2) zawarcie w rozporządzeniu analogicznego jak w przypadku OP dla produkcji roślinnej zapisu, dotyczącego braku obowiązku podawania historycznych danych o produkcji członków, w odniesieniu do liczby i gatunków zwierząt posiadanych przez członków organizacji producentów będących producentami – **w przypadku zwierząt gospodarskich objętych obowiązkiem zgłoszenia do rejestracji zwierząt gospodarskich oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt** – ARiMR dysponuje wszystkimi danymi w ramach prowadzonych rejestrów oraz wniosków o dopłaty bezpośrednie, pozwalającymi stwierdzić prowadzenie produkcji przez członka OP,

- 3) dane o planowanej produkcji producentów powinny być **podawane w planie biznesowym w sposób jak najbardziej uproszczony** tj. zbiorczo dla wszystkich członków organizacji dla danego rodzaju lub gatunku w ramach produktu lub grupy produktów, dla których tworzona jest OP, **w oparciu o deklaracje złożone i podpisane przez wszystkich członków OP - producentów** (stanowiące dokumenty wewnętrzne OP, do wglądu podczas realizowanej przez ARiMR każdorazowo kontroli na miejscu przed wydaniem decyzji o uznaniu OP). **W przypadku spółdzielni mających co najmniej 5 letnią historię sprzedaży tych produktów**, przy ubieganiu się o status uznanej OP, dane o wielkości i wartości planowanej sprzedaży na kolejne 5 lat winien wskazywać Zarząd spółdzielni, w oparciu o dane historyczne sprzedaży, aktualną sytuację na rynkach rolnych oraz po przeprowadzonym rozpoznaniu wśród członków spółdzielni – bez konieczności zbierania w/w deklaracji. Dotacja ryczałtowa – do 100 tys. euro rocznie, na tworzenie organizacji producentów, wyliczana jest od wielkości produkcji sprzedanej przez OP. Praktyka jednak wskazuje, że wielkość produkcji może się zmieniać podczas 5-letniego okresu objętego planem biznesowym, z różnych przyczyn. Dlatego podawane dane o planowanej produkcji mają charakter wyłącznie szacunkowy. W przypadku znaczących zmian w planie biznesowym, wpływających na główne jego założenia, OP jest zobowiązana do złożenia aktualizacji planu biznesowego. Niezależnie od powyższego, zgodnie z obowiązującymi przepisami, **organizacja producentów ma prawo do aktualizacji lub zmiany planu biznesowego, we wskazanym w przepisach terminie przed upływem każdego roku jej działania, licząc od dnia uznania.**
- 4) **odejście od wymogu składania planu biznesowego w sytuacji, gdy organizacja producentów wnioskuje o uznanie, ale nie będzie wnioskować o wsparcie na tworzenie** – np. organizacja powstająca na bazie GPR po okresie dotacji ryczałtowej na tworzenie grupy, która nie będzie (nie może) ubiegać się o ponowne takie wsparcie - przepisy UE nie wymagają wówczas realizacji planu biznesowego – nie ma potrzeby tak restrykcyjnego podejścia tj. realizacji planu biznesowego, gdy podmiot nie korzysta z w/w wsparcia, a chce uzyskać jedynie status uznanej OP. Zgodnie ze wskazaniem i preferencjami określonymi przez KE, zawartymi w Rozporządzeniu PEiR (UE) nr 2021/2115, organizacje producentów i ich zrzeszenia oraz organizacje międzybranżowe, to docelowe formy działania rolników na rynku, które są priorytetowo traktowane np. we wsparciu sektorowym (w pierwszych 5 latach działania 60% funduszu operacyjnego OP i Zrzeszenia OP zasilana ze środków UE), wsparciu rynkowym w przypadku kryzysów na rynkach rolnych, wsparciu inwestycyjnym, itd.
- 5) zmiana zapisu w §4 na „Żaden z członków, udziałowców lub akcjonariuszy nie może posiadać więcej niż 49% udziałów lub akcji na walnym zgromadzeniu wspólników albo walnym zgromadzeniu organizacji producentów... (dalej bez zmian)” – obecny zapis w projekcie ograniczający udziały lub akcje dotyczy wyłącznie członków **producentów (nie obejmuje pozostałych członków nie będących producentami rolnymi).**

Uwagi wykraczające poza niniejszy projekt rozporządzenia:

- 1) **odejście od drobiazgowej sprawozdawczości** – na przykładzie GPR można stwierdzić, że wypełnienie tak uszczegółowionych wymagań powodują uciążliwości

skutkujące zniechęceniem grup do dalszego działania. Podobnie rzecz się ma z Programami Operacyjnymi działającymi w Polsce uznanych Organizacji Producentów Owoców i Warzyw, z których tylko 10% je realizuje, a 90% rezygnuje ze wsparcia sektorowego. Należy tu podkreślić, że na Zachodzie Europy stosunek ten jest dokładnie odwrotny – tylko ok. 10% uznanych OP w sektorze owoców i warzyw rezygnuje z realizacji programów operacyjnych,

- 2) **ograniczenie liczby celów obowiązkowych do realizacji przez uznane OP z obecnie 6 do 2 celów (max 3 celów)** – w przypadku ubiegania się o wsparcie ryczałtowe do 100 tys. euro rocznie za pierwsze 5 lat działania organizacji, proponujemy co najmniej 1 cel wynikający z art. 152 Rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013 oraz co najmniej 1 cel (lub 2 cele) wynikający z art. 27 Rozporządzenia PEiR (UE) nr 1305/2013 (wskazującym katalog celów do wyboru, dla których mogą być tworzone grupy producentów i organizacje producentów wspierane w/w środkami w ramach PROW) – wymaga zmiany §15 Rozporządzenia z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie grup producentów i organizacji producentów” PROW 2014-2020,
- 3) **wykreślenie wsparcia ryczałtowego na tworzenia nowych GPR w ramach Planu Strategicznego WPR 2023-2027 – pozostawienie wyłącznie wsparcia na tworzenie OP** (z prawem kontynuacji wsparcia GPR rozpoczętego w ramach PROW 2014-2020). Tworzenie w dalszym ciągu grup producentów w sytuacji **wskazania przez Komisję Europejską organizacji producentów i ich zrzeszeń** jako podmiotów docelowych działania na rynku – promowanych przez KE w przyjętych rozwiązaniach wsparcia w ramach WPR UE 2023-2027, będzie w naszej ocenie destabilizować proces tworzenia OP i ich zrzeszeń oraz negatywnie wpłynie na proces organizowania się rolników,
- 4) **zastosowanie gradacji dotacji na tworzenie OP w ramach PS WPR 2023-2027 – proponujemy dla uznanej OP mającej poniżej 15 członków max 50 tys. euro rocznie, mającej 15-20 członków max 75 tys. euro rocznie, mającej ponad 20 członków wsparcie do 100 tys. euro rocznie** (brak wpisania systemowo gradacji udzielanego wsparcia – o co wielokrotnie KRS wnioskowała począwszy od 2013 roku – spowodował, że tworzące się w minionych latach i obecnie GPR mają zazwyczaj 5-7 członków, co jest główną przyczyną ich likwidacji po okresie dotacji,
- 5) **wprowadzenie do PS WPR 2023-2027 wsparcia sektorowego w kluczowych dla polskiego rolnictwa sektorach: mleko i przetwory mleczne, wieprzowina, wołowina i cielęcina, zboża, nasiona roślin oleistych, drób.** Zgodnie z art. 67 i 68 Rozporządzenia PEiR (UE) nr 2021/2115 dot. planów strategicznych WPR, w podanych latach **oprócz uznanych OP i ich zrzeszeń** ze wsparcia tego mogą korzystać **spółdzielnie, jak również inne formy współpracy między producentami** ustanowione z inicjatywy producentów i przez nich kontrolowane, które zostały wskazane przez właściwy organ państwa członkowskiego jako grupy producentów (tj. w znaczeniu znacznie szerszym niż GPR), w 4 letnim okresie przejściowym od rozpoczęcia zatwierdzonego programu operacyjnego, najpóźniej do dnia 31 grudnia 2027 r. Unijna pomoc finansowa wynosi do 6% wartości produkcji sprzedanej przez

w/w podmioty, przy założeniu realizacji przez te podmioty Programu Operacyjnego i utworzeniu Funduszu Operacyjnego. Brak wpisania do PS WPR dla Polski tego wsparcia zmniejszy konkurencyjność polskich podmiotów. Wnoskujemy o wpisanie do Planu Strategicznego początkowej, niewielkiej kwoty budżetu na to wsparcie, aktualizowanej w kolejnych latach wdrażania PS wraz z przyrostem liczby uznanych OP.

- 6) **opublikowanie formularza Programu Operacyjnego** dla tzw. pozostałych rynków, będącego dla w/w podmiotów podstawą do uzyskiwania wsparcia sektorowego oraz Planu dochodzenia do uznania – celem zapoznania potencjalnych beneficjentów z zakresem wymaganych danych i przygotowania się do aplikowania o wsparcie oraz uzyskania statusu uznanej OP,
- 7) **ujenolicenie zakresu podawanych danych w Planie Biznesowym** (wymaganego dla uzyskania wsparcia ryczałtowego na tworzenie) **z zakresem danych podawanych w Programie Operacyjnym** (wymaganym dla uzyskiwania wsparcia sektorowego), **poza różnicami wymaganymi przepisami**, aby ułatwić w/w podmiotom aplikowanie o wsparcie oraz realizację w/w dokumentów przez beneficjentów.

Dla utrzymania przez rolników dochodowej działalności rolniczej i rozwoju polskiego rolnictwa kluczowe jest **upowszechnienie organizowania się rolników w organizacje producentów i ich zrzeszenia**. Ponadto uważamy, że GPR powinny stać się uznanymi OP - poprzez łączenie się grup i zwiększanie liczby członków – co otworzyłoby im możliwość złożenia wniosków o uznanie OP. Niestety tak się nie dzieje i znaczący wysiłek organizacyjny jest marnotrawiony. Można się zgodzić z obiegowym stwierdzeniem, że skłonność rolników do zrzeszania się jest niska, ale można też wywnioskować, że **wiedza rolników na temat szybko zachodzących zmian na rynkach rolnych, w szczególności planowanego wejścia na wyższy poziom zorganizowania rolników, wskazywanego przez Komisję Europejską, już podjętych działań w tym kierunku przez kraje Zachodnie UE, jest znikoma**. Nie daje to podstaw polskim rolnikom do podjęcia odpowiednich decyzji w zakresie organizowania się.

Mamy nadzieję na pozytywną ocenę Pana Ministra przedłożonych rozwiązań. Warunki określone w niniejszym rozporządzeniu ważne są z punktu widzenia możliwości uzyskiwania statusu organizacji producentów lub zrzeszenia OP przez działające spółdzielnie i ich związki oraz tworzenia nowych spółdzielni o statusie uznanych OP, celem poprawy zorganizowania polskich rolników.

Z wyrazami szacunku

dr inż. Mieczysław Grodzki

Prezes Zarządu
Krajowej Rady Spółdzielczej